

บทสรุปผู้บริหาร

ชื่อโครงการวิจัย การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
(Municipal waste management at community near Ubon Ratchathani University)

ชื่อผู้วิจัย นายปรัชญ์ อินทรศักดิ์สิทธิ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันปัญหาจากขยะนั้นเป็นประเด็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมากจากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการสำรวจซึ่งพบว่าในปี 2551 ที่ผ่านมา มีปริมาณขยะรวมทั้งประเทศเกิดขึ้นวันละ 41,064 ตันซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 1.82 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นขยะที่มาจากเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถึงวันละ 17,477 ตัน โดยที่ขยะจากเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนี้คิดเป็นร้อยละ 43 ของขยะรวมทั้งประเทศ จากการสำรวจในครั้งนี้พบว่า ขยะจากเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนี้มีการนำไปกำจัดในสถานที่หรือวิธีที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลเพียงร้อยละ 8 ต่อวันหรือคิดเป็น เท่านั้นวันละ 1,390 ตันเท่านั้น นอกจากนี้เรื่องปริมาณของขยะแล้วยังมีปัญหาในเรื่องที่ประชาชนบางส่วนที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะ หรือแม้แต่กระทั่งประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะแต่ไม่มีข้อมูลว่าจะนำขยะส่วนที่นำไปสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการขายนั้นไปขายให้กับหน่วยงานใด ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญทั้งสิ้น

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจัดว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่อีกมหาวิทยาลัยหนึ่งแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการพัฒนาคู่ขนานไปพร้อมกับชุมชนโดยสังเกตได้จาก จำนวนนักศึกษาที่เข้าทำการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษารวมประมาณ 10,000 คน อีกทั้งจำนวนของหอพักนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้ง จำนวนประชากรที่ย้ายเข้ามาพักอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยทั้งย้ายเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ จากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้เกิดปัญหาหนึ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คือปัญหาด้านการจัดการขยะจากชุมชน ที่จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะสำรวจความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนที่มีที่พักอาศัย อยู่บริเวณข้างเคียงกับทางมหาวิทยาลัย และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับทางชุมชน และกับทางมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีในการจัดการมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการมูลฝอยของชุมชนแต่ละชุมชน ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ขอบเขตของโครงการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามถึง ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ การจัดการขยะชุมชน โดยสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลธาตุ และตำบลเมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ซึ่งเป็นตำบลที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2553 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2554

จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาอยู่ 2 ตำบล คือ ตำบลธาตุ และตำบลเมืองศรีโค ซึ่งมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คิดเป็นหลังคาเรือนนั้นมีจำนวนดังนี้ ตำบลธาตุมีจำนวน 1,128 หลังคาเรือน และตำบลเมืองศรีโคมีจำนวน 2,620 หลังคาเรือน จึงได้ทำการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ คำนวณได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 654 ตัวอย่าง โดยแบ่งได้เป็น ตำบลตำบลธาตุ 300 ตัวอย่าง ตำบลเมืองศรีโค 354 ตัวอย่าง

ข้อมูลด้านการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ตำบลนั้นได้ทำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ที่ตำบลธาตุคิดเป็นร้อยละ 82.7 และที่ตำบลเมืองศรีโคคิดเป็นร้อยละ 85.3 ตามลำดับ

สำหรับสาเหตุของการคัดแยกขยะก่อนทิ้งนั้นได้แสดงข้อมูลไว้ในตารางที่ 4.14 และรูปที่ 4.12 โดยพบว่าโดยมาก ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ตำบลมีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งเพื่อนำขยะนั้นไปขาย โดยที่ตำบลธาตุ คิดเป็นร้อยละ 96.8 และที่ตำบลเมืองศรีโคคิดเป็นร้อยละ 99 รองลงมาคือการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งเพื่อนำขยะเช่นถุงพลาสติก หรือถุงกระดาษ เหล่านั้นกลับไปใช้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ที่ตำบลธาตุคิดเป็นร้อยละ 3.2 และที่ตำบลเมืองศรีโคคิดเป็นร้อยละ 1

ช่องทางของข่าวสารที่ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทำการตอบแบบสอบถาม ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากโทรทัศน์มากที่สุด ที่ตำบลธาตุคิดเป็นร้อยละ 80.9 และที่ตำบลเมืองศรีโคคิดเป็นร้อยละ 80.5 ลำดับรองลงมาที่ตำบลธาตุคือการได้รับข่าวสารผ่านวิทยุ และวารสาร คิดเป็นร้อยละ 7.6 และร้อยละ 6.4 ตามลำดับ สำหรับตำบลเมืองศรีโค นั้น ลำดับรองลงมาคือการได้รับข่าวสารผ่านผู้นำชุมชน และวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 12.1 และร้อยละ 5 ตามลำดับ แต่ไม่เคยได้รับข่าวสารหรือความรู้จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเลย

ความต้องการในเรื่องของการรับรู้ข่าวสาร

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ตำบลนั้นมีความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารในด้านการคัดแยกขยะหรือนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยที่ตำบลธาตุมีผู้ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารนั้นคิดเป็นร้อยละ 80.7 และที่ตำบลเมืองศรีโคมีผู้ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารคิดเป็นร้อยละ 71.8 ตามลำดับข่าวสารที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเพิ่มเติม นั้นมีหลากหลายด้านดังนี้ ที่ตำบลธาตุต้องการข้อมูลข่าวสารด้านการทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.2 รองลงมาเป็นข่าวสารในเรื่องราคาของการรับซื้อขยะแต่ละประเภทคิดเป็นร้อยละ 27.7 รองลงมาเป็นข่าวสารในเรื่องวิธีการคัดแยกขยะคิดเป็นร้อยละ 24.4 และสุดท้ายเป็นความต้องการข่าวสารเรื่องวิธีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีคิดเป็นร้อยละ 15.7

ที่ตำบลเมืองศรีโคมีความต้องการรับข่าวสารด้านการทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาเป็นข่าวสารด้านวิธีในการคัดแยกขยะคิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมาเป็นข่าวสารด้านราคาการรับซื้อขยะแต่ละประเภทคิดเป็นร้อยละ 21.2 และสุดท้ายเป็นความต้องการรับรู้ข่าวสารด้านวิธีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีคิดเป็นร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลต่อขยะที่เกิดขึ้นเช่นกัน เนื่องจาก ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าว ทำไร่ หรือทำสวน มักจะเกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีต่างๆ เช่นยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ต่างๆ ซึ่งขยะเหล่านี้จัดว่าเป็นขยะอันตราย ต้องมีการจัดการและกำจัดที่เหมาะสม เนื่องจากถ้ามีการกำจัดที่ไม่ถูกต้องอย่างเช่น การกองทิ้งไว้ การเผากลางแจ้ง หรือการทิ้งรวมกับขยะจากครัวเรือน จะทำให้สารพิษที่ตกค้างอยู่ในบรรยากาศเหล่านี้ หลุดปนเปื้อนไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก และอาจจะทำให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะเช่นพนักงานเก็บขยะ หรือบุคคลทั่วไป อาจเข้าไปสัมผัสโดยไม่ตั้งใจอาจทำให้เกิดการเจ็บป่วย หรือเสียชีวิตได้

จากข้อมูลข้างต้นนั้นไปสอดคล้องกับข้อคำถามอีก 1 ข้อ คือ ประเภทของข่าวสารที่ท่านต้องการรับรู้ ซึ่งโดย กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ตำบล ทั้งตำบลธาตุและตำบลเมืองศรีโค ได้ต้องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยก

ชยะอย่างถูกวิธี คิดเป็นร้อยละ 22.4 และร้อยละ 33.9 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างอาจจะสังเกตเห็นถึงประโยชน์ของการแยกชยะให้ถูกประเภทเพื่อความปลอดภัยและสุขภาพที่ดี

ความถี่ของรถชยะที่เข้ามาเก็บชยะนั้น โดยมากจะเข้ามาดำเนินการ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เหมือนกันทั้ง 2 ตำบล สำหรับความถี่ของการเข้ามาเก็บชยะนั้นผู้วิจัยคาดว่า ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้นคงได้คาดการณ์อัตราการเกิดชยะไว้แล้วว่า ความถี่ที่เหมาะสมในการเข้ามาเก็บชยะนั้นอยู่ที่ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งถ้ารถชยะนั้นเพิ่มความถี่ในการเข้ามาเก็บชยะก็จะเป็นการดี แต่อาจไม่คุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ค่าน้ำมันรถชยะ ค่าสึกหรอของรถชยะ และค่าซ่อมบำรุงรถชยะ แต่นั่นก็มีข้อเสียคือ ชยะโดยมากนั้นจะเป็นเศษอาหาร ซึ่งสภาพอากาศที่จังหวัดอุบลราชธานีนั้นค่อนข้างร้อน ส่งผลให้เกิดการเน่าเสีย และส่งกลิ่นเหม็นและเกิดปัญหาเกี่ยวกับสัตว์กัดแทะรบกวน เช่น หนู แมลงสาบ แมลงวัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างนั้นได้เสนอว่าอยากให้เพิ่มความถี่ในการเก็บชยะ และสอดคล้องกับข่าวสารกลุ่มตัวอย่างต้องการทราบคือ ข่าวสารด้านการนำชยะไปใช้ประโยชน์ด้านการทำปุ๋ยหมักและทำน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ตำบล มีความต้องการรับรู้ข่าวสารด้านนี้สูงที่สุด

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนั้นทำให้ทราบได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ตำบลนั้น มีการคัดแยกชยะก่อนทิ้งซึ่งสาเหตุหลักของการคัดแยกชยะนั้นเพื่อนำไปขาย ซึ่งมีอีกส่วนหนึ่งที่ขายไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างต้องการทราบคือ การนำชยะนั้นมาใช้ประโยชน์เช่นการทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้นและ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ตำบลนี้มีความต้องการรับรู้ข่าวสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการจัดการชยะเป็นจำนวนมาก (ร้อยละ 80.7 และร้อยละ 71.8) แต่เมื่อวิเคราะห์ช่องทางของสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารแล้วพบว่า แหล่งข่าวสารโดยมากจะมาจากช่องทางของ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ แต่ไม่เคยได้รับข่าวสารจากทางมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเลย ทั้งที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีนั้นอยู่ใกล้กับทั้ง 2 ชุมชนนี้มาก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ทางมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีควรจะมีการนำความรู้ด้านต่างๆข้างต้นนั้น เข้าไปสู่ชุมชนเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

1. ควรจะมีการเพิ่มข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นอื่นๆให้ครอบคลุมมากขึ้น
2. ควรจะมีการหาองค์ประกอบของชยะจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อจะได้ นำผลที่ได้นั้นมาหาวิธีการจัดการชยะที่เหมาะสมกับประเภทของชยะที่พบ
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาด้านมลพิษที่เกิดต่อการจัดการชยะเช่น มลพิษทางอากาศจากการเผาชยะกลางแจ้ง หรือปัญหามลพิษทางน้ำจากการทิ้งชยะลงตามลำน้ำ เป็นต้น
4. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการขยายพื้นที่การศึกษาไปยังตำบลที่อยู่ถัดออกไปอีก เช่นตำบลแสนสุข เป็นต้น

